

UDVIKLING AF HVALSØ BY – Notat til Økonomiudvalget i Lejre Kommune

Dette forslag er udarbejdet af en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra handelslivet i Hvalsø, Hvalsø Grundejerforening og lokale politikere.

Baggrund

Hvalsø er Lejres kommunes hovedby jf. kommuneplanen. Udviklingen af byen er imidlertid gået i stå, og det er nødvendigt med handling for at undgå, at byens afvikling fortsætter. En afvikling af Hvalsø vil have afsmittende virkning på alle byområder i hele Lejre kommune og forårsage, at det ikke giver mening at opretholde Lejre Kommune som et administrativt område.

Med afvikling mener vi demografiske udfordringer, hensygnende forretningsliv og mangel på identitet.

Hvalsø deler skæbne med en lang række tilsvarende mindre bysamfund i hele landet, og det vil derfor kræve en ekstraordinær indsats for at lige præcis Hvalsø skal blive synlig.

Formål

Arbejdsgruppen ønsker, at Hvalsø bys udvikling ses i et tidsperspektiv på 8-12 år. Med udgangspunkt i den forventede udvikling i perioden skal der årligt ske byfornyelse som del af dette tidsperspektiv. Som det er nu, sker byudviklingen fragmentarisk og uden sammenhæng hverken i et nutids- eller fremtidsperspektiv.

Der er flere byudviklingstendenser på landsplan. En handler om bymidter, en anden om parcelhusområder, en tredje om stationsbyer. Vi mener, at Hvalsø by skal ses som en helhed, således at alle dele af byen vurderes angående byudvikling.

Et helt nyt koncept for friluftsliv og naturformidling i større danske byer er ByNaturrum, som Friluftsrådet og Lokale- og Anlægsfonden ønsker at udvikle. ByNaturrum er tænkt som støttepunkter for friluftsliv og naturformidling i byerne, der giver mulighed for mere udeliv i hverdagen gennem aktiviteter i byens natur. Målet er at skabe inspirerende og innovative fysiske rammer for ophold i og oplevelse af bynaturen. Ansøgningsfristen er den 1. juni i år, og det er derfor ikke realistisk, at Hvalsø kan komme i betragtning. Imidlertid rummer tankerne bag ByNaturrum mange af de ideer, arbejdsgruppen forestiller sig kan være en del af Hvalsøs identitet.

Identitet

Hvalsø skal have en identitet, som kan anvendes til branding og gøre byen til noget særligt. Et slogan som "Hvalsø – den grønne port til naturen" giver gode muligheder:

- Hvalsø ligger i meget smukke og afvekslende naturområder som et godt udgangspunkt for cykel- og vandreture.
- Brandingen relaterer til Lejre Kommunes økologiske profil og kan styrke forretningslivet.
- Hvalsø har en række grønne områder, som med fordel kan udbygges og knyttes tættere sammen.
- Etablering af en naturlegeplads med digitale tilbud og f.eks. en cykeludfordringsbane kan etableres ved skolesøen til glæde for børnefamilier, for unge, for institutionerne i området, for de handlende

og for byens borgere, som får noget at se på. Denne legeplads skal have en sådan karakter, at den er værd at køre efter for folk uden for Lejre Kommune.

- På sigt kan man også overveje at bruge områderne ved de to grusgrave til rekreative formål. F.eks. put & take sø, udlejning af små både, vandcykler etc. Svævebane over vand m.v.

Tidsplan

En styregruppe bestående af 6-8 personer fra handelslivet i Hvalsø og Hvalsø Grundejerforening er ankerpersoner i denne udvikling.

Kommunalbestyrelsen afsætter en pulje til byudvikling i Hvalsø hvert år i perioden.

En medarbejder fra Center for Byg & Miljø, team Plan & Klima tilknyttes styregruppen for at få den faglige ekspertise og for at få en relevant indgang til den kommunale administration.

Administrativt forankres projektet hos en af kommunens direktører for at undgå, at de mange forskellige faglige aspekter får processen til at trække ud.

Styregruppen og kommunalbestyrelsen tager på studietur til relevante byer.

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om køb af ejendomme på Hovedgaden til forskønnelse af byen.

Arkitektfirmaet Juul Frost anmodes om at lave et prospekt for udviklingen med udgangspunkt i firmaets helhedsstrategi for Hvalsø fra 1999-2001.

Professor, arkitekt MAA Jan Søndergaard, Professor og studieleder på Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Arkitektskolen i København vil gerne kontaktes med henblik på at få nogle studerende til at interessere sig for projektet.

Der afholdes borgermøde i forbindelse med Juul Frosts udarbejdelse af prospekt, dels for at skabe lokal forankring, og dels for at inspirere Juul Frost.

Dette prospekt præsenteres for Realdania med håb om, at Realdania vil bidrage til processen.

Kløverstien etableres.

Lokale- og Anlægsfonden ansøges om midler og medvirken til lege-, idræts-, motionsområdet ved skolesøen.

Statens Kunstfond søges om midler til udsmykning af tunnelen under stationen og/eller vej-tunnellen. De herved etablerede kunstværker grafittisikres. Man kunne også overveje at male viadukten i en flot farve (f. eks. mørkegrøn med hvide kontraster) samt at lyssætte den i vinterhalvåret, således at den kommer til at fungere som en flot "portal" til byen. Den grønne farve ville spille sammen med "den grønne port til naturen".

Nye fortællinger om naturen iværksættes: flere byer har fokus på en bestemt plante som f.eks. rosernes by Mariager og Høje Taastrup, de 1000 solsikkeres by i 2014. Hvalsø kunne blive kendt som dagliljernes by.

Dagliljer kaldes den ideelle staude og har mange fordele: de er smukke, de breder sig hurtigt, de findes i mange farver, og nogle er spiselige.

Muligheden for løbende at lave kunst i byrummet: street art og art nature i byen undersøges sammen med lokale kunstnere m.fl.

Der etableres torvedag hver lørdag i sommerhalvåret samt et julemarked i forbindelse med juletræets tænding.

På torvet skal der sælges både økologiske og konventionelle madvarer, frugt og grønt. Erhvervsforeningen har nedsat en arbejdsgruppe, der arbejder med et oplæg, så aktiviteten kan starte op i sommeren 2014.

Torvedagen skulle gerne blive en fast tradition, der er med til at sætte Hvalsø på landkortet som den naturlige centerby.

Som et led i den overordnede udvikling af Hvalsø by vil udviklingsgruppen arrangere "open air" udstillinger på torvet, således at der kan komme en naturlig og løbende dialog med borgerne om udviklingen.

Juul Frosts forslag om trægrupper ved indgangsvejene til byen påbegyndes.

Forslagene med dagliljerne og trægrupperne kan sammen med andre tiltag iværksættes i år som synliggørelse af projektet med udvikling af byen.

Trafikplanen offentliggøres.

Hovedgaden ensrettes.

Den nye grusgravs funktion som rekreativt område vurderes.

En beskrivelse af Hvalsø bys udseende om 8-12 år udarbejdes med forventningerne til såvel privat som offentlig service. Herunder med særligt henblik på nye boligområder som Hyllegården.

Realiseringen af Søtorvet vurderes. På Superbrugsens generalforsamling den 28. april 2014 blev det fortalt, at Superbrugsen endnu ikke har indgået aftaler om køb af yderligere arealer ud over Superbrugsens egne, at Superbrugsen ikke har en aftale med en investor, og at Superbrugsen ikke regner med at de hidtil købte bygninger skal nedrives inden for en 3-årig periode, men måske inden for en 10-årig periode. Det giver yderligere udfordringer for planlægningen af Hvalsø bys udvikling.

Før sidste kommunesammenlægning var landeveje en amtsopgave. Nu er det en kommunal opgave. Trafikministeriet ansøges om et beløb til en omfartsvej om Hvalsø, eftersom en stor del af trafikken gennem byen er byen uvedkommende.

Gennem hele forløbet afholdes borgermøder og en særlig hjemmeside (evt. en del af kommunens) beskriver, hvilke beslutninger, der er taget, og hvor langt de enkelte delprojekter er kommet.

På hele udviklingsgruppens vegne
Gert Fabrin/12.05.14